

การพัฒนาของการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการก่อสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่ง
บริเวณริมแม่น้ำน้อยของกรมโยธาธิการและผังเมือง
ในเขตพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

**People's Participation in the Development of Riverbank Protection Structures
Along the Noi River of the Department of Public Works and Town &
Country Planning in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province**

ยศววัฒน์ กิจมานะวัฒน์ (Yotsawat Kijmanawat)¹

ปิยากร หวังมหภาพร (Piyakorn Whangmahaporn)²

¹ นักศึกษาปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

¹ Student, Ph.D. Candidate, Doctor of Philosophy in Public Administration Program
Graduate College of Management, Sripatum University

² รองศาสตราจารย์ ดร., วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

² Associate Professor Dr., Graduate College of Management, Sripatum University

E-mail: yotsawat.kij@gmail.com, piyakorn.wh@spu.ac.th

Received: 5 October 2021

Revised: 2 January 2022

Accepted: 4 January 2022

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องการพัฒนาของการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการก่อสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่งบริเวณริมแม่น้ำน้อยของกรมโยธาธิการและผังเมือง ในเขตพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน 3) ปัญหาอุปสรรคการมีส่วนร่วมของประชาชน และ 4) แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการเขื่อนป้องกันตลิ่งบริเวณริมแม่น้ำน้อยของกรมโยธาธิการและผังเมือง เขตพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา งานวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงผสม การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างคือ ตัวแทนครัวเรือนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ในตำบลน้ำเต้า ตำบลทางช้าง ตำบลวัดตะกู ตำบลบางหลวง อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 327 คน

ยศววัฒน์ กิจมานะวัฒน์ และปิยากร หวังมหาพร

เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิธีการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย 1) ตัวแทนหน่วยงานราชการ จำนวน 6 คน และ 2) ตัวแทนภาคประชาชน จำนวน 10 คน รวมทั้งสิ้น 16 คน โดยเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก วิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความ

ผลการศึกษาพบว่า 1) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีด้านการร่วมรับผลประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาตามลำดับ คือ ด้านการริเริ่มโครงการ ด้านการวางแผน ด้านการปฏิบัติงาน ด้านการตัดสินใจเลือกวิธีการแก้ไข ด้านการค้นหาสาเหตุของปัญหา และด้านการประเมินผล มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ ปัจจัยการตกลงร่วมกันที่จะเปลี่ยนแปลงชุมชน ปัจจัยความเดือดร้อนและความไม่พอใจร่วมกัน ปัจจัยความตระหนัก ปัจจัยความเกรงใจต่อบุคคลที่เคารพหรือผู้นำ ปัจจัยความเชื่อมั่นต่อหน่วยงาน ปัจจัยความรู้สึกภาคภูมิใจ ปัจจัยการรับรู้ข่าวสาร ปัจจัยความสนใจและห่วงกังวลร่วมกัน ปัจจัยผลประโยชน์ตอบแทน และปัจจัยทรัพยากรของหน่วยงาน และยังพบว่า 3) ปัญหาอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านทรัพยากร และด้านส่วนบุคคล และ 4) แนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชน ประกอบด้วย การผลิตสื่ออิเล็กทรอนิกส์ทัศนคติทัศนคติความยาวสั้น เกี่ยวกับข้อมูลหรือเกร็ดความรู้ รูปแบบภาพเคลื่อนไหว การจัดตั้งโครงการอาสาสมัครคนรุ่นใหม่พิทักษ์ตลิ่ง การจัดทำช่องทางสื่อสารผ่านแอปพลิเคชันไลน์ และการจัดทำคู่มือตรวจสอบตลิ่งริมแม่น้ำฉบับประชาชน

คำสำคัญ: การพัฒนา, การมีส่วนร่วม, เชื้อนป้องกันตลิ่ง

Abstract

This research of People's Participation in the Development of Riverbank Protection Structures Along the Noi River of the Department of Public Works and Town & Country Planning in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province aimed to 1) study people's participation level 2) study the factors affecting people's participation 3) study the obstacles in people's participation and 4) study developing approach in people's participation of riverbank protection structures along the Noi river of the Department of Department of Public Works and Town & Country Planning in Phra Nakhon Si Ayutthaya province. The data of this research were collected by mixed method. Samples of the quantitative research were household representatives in Namtao subdistrict, Tangchang subdistrict, Wattako subdistrict and Bangluang subdistrict in Bangban district, Phra Nakhon Si Ayutthaya province, totally 327 samples. The data was collected by questionnaire. The data were analyzed with the statistical method by using; Frequency, Percentage, Mean, Standard Deviation and Multiple Linear Regression Analysis. Key informants of the Qualitative

research were 6 people from public sector and 10 people from people sector, totally 16 people. The data was collected through in-depth interview method and the data were analyzed by content analysis.

The research finding were; People's participation level, in overall, was found in medium level. After the analysis, it can be arranged by order with mean value from the highest to the lowest as; Participation in benefits, Participation in initiatives, Participation in planning, Participation in operations, Participation in decision makings, Participation in cause findings and Participation in Evaluations. The degree of factor affecting people's participation, in overall, was found in medium level. After the analysis, it can be arranged by order with mean value from the highest to the lowest as; Agreement for the community factor, Trouble and mutual dissatisfaction factor, Awareness factor, Respect for a leader factor, Confidence in public sector factor, Pride factor, Public information factor, Attention and anxiety factor, Benefit factor and Public sector resources factor.

Main issues of obstacles that found; 1) Public relations aspect 2) Public sector resources aspect and 3) Personal aspect. Developing approach in people's participation which were comprised with 4 activity projects; 1) Production of short-length videos about knowledge of riverbank protection structures and publish in social medias channels, 2) Establishment of riverbank protection volunteer project, 3) Making a official account of LINE application for announcement and notify about people's participation activities and 4) Making a simplified version of riverbank erosion assessment manual.

Keywords: Development, Participation, Riverbank protection structures

บทนำ

การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิดร่วมตัดสินใจแก้ปัญหาของตนเอง เน้นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอย่างแข็งขันของประชาชน ให้ความคิดสร้างสรรค์และความชำนาญของประชาชนแก้ไขปัญหาาร่วมกัน การใช้ทรัพยากรที่เหมาะสมและสนับสนุนผลการปฏิบัติงานขององค์กรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง (Erwin, 1976 อ้างถึงใน วัชรวิวัฒน์ ศิลปรัตน์, 2561) การมีส่วนร่วมของประชาชน มีความสำคัญและจำเป็นในการกำหนดนโยบายและการนำนโยบายไปปฏิบัติ เนื่องจากการให้โอกาสประชาชนเป็นฝ่ายตัดสินใจ กำหนดปัญหาความต้องการของตนเองอย่างแท้จริง เป็นการเสริมพลังอำนาจให้แก่ประชาชนหรือกลุ่มองค์กรชุมชนให้สามารถระดมขีดความสามารถในการจัดการทรัพยากร การตัดสินใจ และการควบคุมดูแลกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนมากกว่าที่จะเป็นฝ่ายตั้งรับสามารถกำหนดการดำรงชีวิตได้ด้วยตนเองให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นตามความจำเป็นอย่างมีศักดิ์ศรี และสามารถพัฒนาศักยภาพของประชาชนหรือชุมชนในด้านภูมิปัญญา ทักษะ ความรู้ ความสามารถและการจัดการ รวมทั้ง

รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลกได้ และประชาชนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการอย่างมีอิสระ การทำงานต้องเน้นในรูปกลุ่มหรือองค์กรชุมชนที่มีวัตถุประสงค์ในการเข้าร่วมอย่างชัดเจน เนื่องจากพลังกลุ่มจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้งานพัฒนาต่างๆ บรรลุสำเร็จตามความมุ่งหมายได้ (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2559)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กำหนดเรื่องการมีส่วนร่วมไว้ เช่น ตามมาตรา 43 บุคคลและชุมชนมีสิทธิเข้าชื่อร่วมกันเพื่อเสนอแนะต่อหน่วยงานรัฐ ให้ดำเนินการที่จะเป็นประโยชน์ต่อประชาชน หรือชุมชน หรือคว้น ไม่ดำเนินการสิ่งที่จะก่อผลเสีย และหน่วยงานรัฐต้องพิจารณาข้อเสนอ นั้น โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพิจารณาด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ตามมาตรา 57 (2) รัฐต้องอนุรักษ์ คุ้มครอง บำรุงรักษา ฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ โดยต้องให้ประชาชน และชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมดำเนินการและได้รับประโยชน์ด้วย

ปัญหาการกัดเซาะและการพังทลายของตลิ่งริมแม่น้ำเป็นปัญหาสาธารณะที่สำคัญประเด็นหนึ่งที่มีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของประชาชน เนื่องจากการกัดเซาะและการพังทลายของตลิ่งริมแม่น้ำ เป็นขบวนการตามธรรมชาติที่เกิดขึ้นเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงของระดับน้ำในแม่น้ำ ซึ่งเกิดขึ้นเป็นปกติในรอบปีตามช่วงฤดูกาลต่างๆ ในช่วงฤดูน้ำหลากระดับน้ำในแม่น้ำขึ้นสูง การไหลของกระแสน้ำในแม่น้ำจะพัดพาดินริมตลิ่งและถูกกัดเซาะจากภายนอกสู่ภายใน โดยเฉพาะเมื่อมีการหมุนวนของน้ำในแม่น้ำ ในทางตรงกันข้ามช่วงฤดูแล้งระดับน้ำในแม่น้ำลดต่ำลง น้ำใต้ดินจะไหลลงสู่แม่น้ำและทำให้ดินริมตลิ่งถูกพัดพาและถูกกัดเซาะจากภายในสู่ภายนอก โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณลาดตลิ่ง ซึ่งในทั้งสองกรณีเมื่อดินริมตลิ่งถูกกัดเซาะทำให้ลาดตลิ่งมีความลาดชันสูง สูญเสียเสถียรภาพ และเกิดการพังทลายโดยลำดับ ด้วยกลไกตามธรรมชาติดังกล่าวทำให้พื้นที่ริมตลิ่งในหลายบริเวณของแม่น้ำสายหลักทั่วประเทศอยู่ในภาวะเสี่ยงต่อการพังทลายและส่งผลกระทบต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินริมตลิ่ง และสิ่งปลูกสร้างต่างๆ ที่อาจเกิดการพิบัติ ตลอดจนคุกคามความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณริมตลิ่งแม่น้ำซึ่งเป็นวิถีชีวิตของคนไทยตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน

กระทรวงมหาดไทย โดยกรมโยธาธิการและผังเมือง ได้ติดตามปัญหาการกัดเซาะและการพังทลายของตลิ่งริมแม่น้ำมาโดยตลอด ซึ่งเกิดความเสียหายแก่ประชาชนและชุมชนทั้งทางตรงและทางอ้อม กรมโยธาธิการและผังเมืองในฐานะหน่วยงานหลักด้านช่าง ได้ดำเนินการศึกษา ออกแบบ และก่อสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่งที่มีความมั่นคงแข็งแรงและเหมาะสมต่อสภาพพื้นที่ตามแม่น้ำสายหลักทั่วประเทศอย่างต่อเนื่อง แต่อย่างไรก็ตาม ยังเกิดปัญหาในการก่อสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่งอยู่ไม่น้อย เช่น โครงการไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของประชาชน ประชาชนต่อต้านการก่อสร้าง โครงการไม่สอดคล้องกับแผนพัฒนาขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น ดังตัวอย่างหนึ่งที่กำลังดำเนินการ คือ โครงการก่อสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่งบริเวณริมแม่น้ำน้อย ซึ่งเป็นแม่น้ำสายหลักและมีบ้านเรือนประชาชนตลอดริมแม่น้ำ จึงอาจเกิดข้อขัดแย้งในการก่อสร้างได้มาก อีกทั้งแม่น้ำน้อยมีลักษณะทางกายภาพของแม่น้ำคดเคี้ยว ส่งผลให้เกิดปัญหาการกัดเซาะของตลิ่งอย่างต่อเนื่อง ซึ่งอาจก่อให้เกิดความสูญเสียในด้านต่างๆ ในอนาคตอันใกล้ เช่น การเปลี่ยนแปลงของสภาพพื้นที่ริมตลิ่งและ

เส้นทางเดินของแม่น้ำ จากการคาดการณ์พบว่า ปัญหาจะทวีความรุนแรงมากขึ้น เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศทั่วโลกที่จะส่งผลโดยตรงต่อปริมาณฝนและน้ำท่าที่เกิดขึ้น

จากปัญหาดังกล่าวจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับความร่วมมือจากประชาชนและหน่วยงานท้องถิ่นเพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการกับปัญหาร่วมกัน เพื่อลดอุปสรรคในการดำเนินการและเพื่อให้โครงการสอดคล้องกับวิถีชีวิตของประชาชน งานวิจัยนี้จึงได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชน ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ปัญหาอุปสรรคและแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการก่อสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่งบริเวณริมแม่น้ำน้อยของกรมโยธาธิการและผังเมือง เขตพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อแนวทางในการกำหนดนโยบายของกรมโยธาธิการและผังเมือง นำไปสู่การดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ลดการเกิดผลกระทบและสร้างประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน

วัตถุประสงค์การวิจัย

งานวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน 3) ปัญหาอุปสรรคการมีส่วนร่วมของประชาชน และ 4) แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการก่อสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่งบริเวณริมแม่น้ำน้อยของกรมโยธาธิการและผังเมือง เขตพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ทฤษฎีและกรอบแนวคิดการวิจัย

นักวิชาการชาวไทยและชาวต่างประเทศ นิยามการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิดร่วมตัดสินใจแก้ปัญหาของตนเองเน้นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอย่างแท้จริงของประชาชน ให้ความสำคัญสร้างสรรค์และความชำนาญของประชาชนแก้ไขปัญหาหารือร่วมกัน การใช้ทรัพยากรที่เหมาะสมและสนับสนุนผลการปฏิบัติงานขององค์กรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง (Erwin, 1976; อรรถชัย กักผล, 2551; บวรศักดิ์ อุวรรณ โณ และคณะ, 2554) การมีส่วนร่วมมีความสำคัญเพราะเป็นการให้โอกาสประชาชนเป็นฝ่ายตัดสินใจ กำหนดปัญหาความต้องการของตนเองอย่างแท้จริง เป็นการเสริมพลังอำนาจให้แก่ประชาชนหรือกลุ่มองค์กรชุมชนให้สามารถระดมขีดความสามารถในการจัดการทรัพยากร การตัดสินใจ และการควบคุมดูแลกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนมากกว่าที่จะเป็นฝ่ายตั้งรับ สามารถกำหนดการดำรงชีวิตได้ด้วยตนเองให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นตามความจำเป็นอย่างมีศักดิ์ศรี และสามารถพัฒนาศักยภาพของประชาชนหรือชุมชนในด้านภูมิปัญญา ทักษะ ความรู้ ความสามารถ และการจัดการ รวมทั้งรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลกได้ และประชาชนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการอย่างมีอิสระ การทำงานต้องเน้นในรูปกลุ่มหรือองค์กรชุมชนที่มีวัตถุประสงค์ในการเข้าร่วม

อย่างชัดเจน เนื่องจากพลังกลุ่มจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้งานพัฒนาต่างๆ สำเร็จตามความมุ่งหมายได้ (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2559)

โดยทั่วไปนักวิชาการแบ่งระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ไม่แตกต่างกัน โดยแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้ (Cohen and Uphoff, 1977; อภิญา กังสนารักษ์, 2544; สถาบันพระปกเกล้า, 2544)

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ การริเริ่ม การตัดสินใจ ดำเนินการตัดสินใจ และการตัดสินใจปฏิบัติการ

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) ประกอบด้วย การสนับสนุนด้านทรัพยากร การบริหาร และการประสานความร่วมมือ

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) ไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์ทางด้านวัตถุ ผลประโยชน์ทางสังคม หรือผลประโยชน์ส่วนบุคคล

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

จากการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนยังพบอีกว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนจะเกิดขึ้นได้ ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่น ปัจจัยส่วนบุคคล ดังเช่น การศึกษาของ Koufman (1949) ที่พบว่า อายุ เพศ การศึกษา ขนาดของครอบครัว อาชีพ รายได้ และระยะเวลาการอยู่อาศัยในท้องถิ่น มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน หรือ Kenneth, Stewart and England (1989) กล่าวถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ของประชาชนว่า ปัจจัยสำคัญของการมีส่วนร่วมนั้นเกิดจากระดับการศึกษา ชนชั้น รวมถึงเชื้อชาติของบุคคล การมีส่วนร่วมของประชาชนยังเกิดจากปัจจัยอื่นๆ เช่น การศึกษาของ Harry, Blair, Fisk, Hall and Schaenman (1992) ได้เสนอแนวคิดสำหรับการมีส่วนร่วมที่จะพัฒนาครอบครัว กลุ่มละแวกบ้าน ชุมชน และสังคม ให้มีการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ให้เจริญก้าวหน้า เกิดจากแนวคิดสำคัญ 3 ประการ คือ 1) ความสนใจและห่วงกังวลร่วมกัน ซึ่งเกิดจากความสนใจและความห่วงกังวลส่วนบุคคล ซึ่งบังเอิญกลายเป็นความสนใจและความห่วงกังวลร่วมกันของส่วนรวม 2) ความเดือดร้อนและความไม่พึงพอใจร่วมกัน โดยความเดือดร้อนและความไม่พึงพอใจร่วมกันที่มีต่อสถานการณ์ที่เป็นอยู่นั้นผลักดันให้พุ่งไปสู่การรวมกลุ่ม วางแผน และลงมือกระทำร่วมกัน และ 3) การตกลงร่วมกันที่จะเปลี่ยนแปลงกลุ่มหรือชุมชน โดยเป็นการตกลงร่วมกันที่จะเปลี่ยนแปลงกลุ่มหรือชุมชนไปในทิศทางที่พึงปรารถนา หรือการศึกษาของ Scavo and Chris (2016) ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของการรับรู้สื่อที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ของประชาชน พบว่า การรับรู้และการตระหนักถึงบทบาทหน้าที่การมีส่วนร่วมจะส่งผลให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะต่างๆ เพื่อตอบสนองการตระหนักที่มาจากอิทธิพลของสื่อต่างๆ

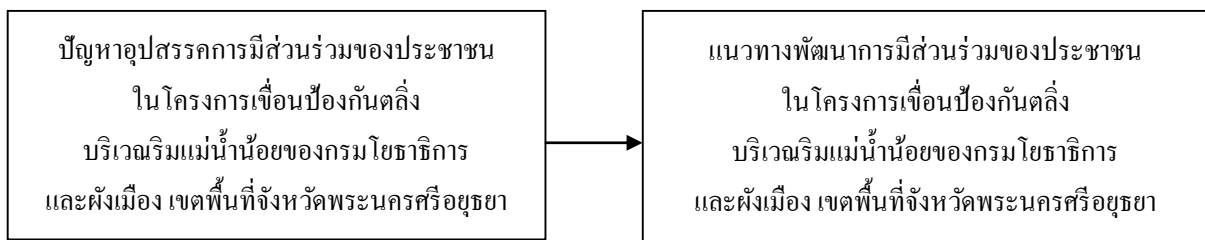
นอกจากนั้น ปรัชญา เวสารัชช (2528) กล่าวถึงปัจจัยสำคัญของการมีส่วนร่วม ดังนี้ 1) ปัจจัยสภาพแวดล้อมทั้งกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง และความปลอดภัย 2) ปัจจัยผลักดันจากบุคคลอื่น 3) ปัจจัยที่เป็นรางวัลตอบแทน เช่น ค่าตอบแทนโรงงาน เงินปัจจัยจากสหกรณ์ออมทรัพย์

4) ปัจจัยภายในบุคคล ได้แก่ ความคาดหวังในประโยชน์ส่วนรวม ความรู้สึกเกรงใจ ความไม่กล้าปฏิเสธ เมื่อถูกชักชวน หรือความรู้สึกว่าเป็นพันธะที่ต้องเข้าร่วมเพื่อให้เกิดความสามัคคีในประเด็นเดียวกัน หรือ การศึกษาของพัทธา สายหู (2529) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีความสำคัญและส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ ดำเนินการอยู่ในชุมชน ซึ่งความสำเร็จของ โครงการพัฒนาชุมชนขึ้นอยู่กับปัจจัย ดังนี้ 1) ปัจจัยที่เป็น ลักษณะของโครงการ เช่น โครงการที่ประชาชนต้องการ 2) ปัจจัยที่มีลักษณะของชาวบ้านเอง เช่น ขยันขันแข็ง สามัคคี มีผู้นำดี 3) ปัจจัยที่มาจากทางราชการ เช่น ถือเป็นโครงการสำคัญมีงบประมาณเหลือ เพียงพอ มีเจ้าหน้าที่ด้านวิชาการสนับสนุน และ 4) ปัจจัยที่เป็นส่วนประกอบ เช่น การคมนาคมสะดวก วัสดุ พร้อม เป็นต้น

จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม ผู้วิจัยได้กำหนด กรอบแนวคิดในการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ ดังภาพประกอบที่ 1 และ 2 ดังนี้

ภาพประกอบที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดวิจัยเชิงปริมาณ

ภาพประกอบที่ 2 แสดงกรอบแนวคิดวิจัยเชิงคุณภาพ

สมมติฐานการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดสมมติฐานการวิจัยไว้ว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยภายในตัวบุคคล ปัจจัยผลักดันจากบุคคลอื่น ปัจจัยที่มาจากทางราชการ ปัจจัยความใส่ใจร่วมกันของชุมชน และปัจจัยความตระหนักและการรับรู้ของบุคคล ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการก่อสร้างเชื่อมป้องกันตลิ่งบริเวณริมแม่น้ำน้อยของกรมโยธาธิการและผังเมือง เขตพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้การวิจัยแบบผสม (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณก่อน หลังจากนั้นจึงทำการวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ตัวแทนครัวเรือนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ในตำบลน้ำเต้า ตำบลทางช้าง ตำบลวัดตะกู ตำบลบางหลวง อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 2,192 ครัวเรือน กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มสำเร็จรูป ด้วยวิธีของ Krejcie and Morgan (1970) โดยกำหนดค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% ที่ระดับค่าความเชื่อมั่น 95% ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 327 ครัวเรือน หลังจากนั้นสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิตามสัดส่วนของจำนวนครัวเรือนแต่ละตำบล ในอำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หลังจากนั้นสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายโดยการจับสลาก และให้ตัวแทนครัวเรือนเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม

เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามชนิดเลือกตอบ ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ส่วนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการก่อสร้างเชื่อมป้องกันตลิ่งริมแม่น้ำน้อย ส่วนที่ 2 และ 3 เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนแบบประเมินค่า 5 ระดับ (5 Rating Scale) ตามแนวคิดของ Likert (1967) และส่วนที่ 4 เป็นคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคและแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการ

ก่อสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่งบริเวณริมแม่น้ำน้อยของกรมโยธาธิการและผังเมือง เขตพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยทดสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.60 – 1.00 และนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-out) กับประชากรซึ่งไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด ที่ตำบลท่าดินแดง อำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้คะแนนค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.94 จากนั้นจึงนำไปดำเนินการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจริงต่อไป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิธีการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง

การวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) โดยมีการจัดทำแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi - Structured Interview Form) โดยการตั้งคำถามลักษณะเป็นคำถาม โดยผู้วิจัยได้กำหนดคำถามไว้ล่วงหน้า โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย 1) ตัวแทนหน่วยงานราชการ จำนวน 6 คน และ 2) ตัวแทนภาคประชาชน จำนวน 10 คน รวมทั้งสิ้น 16 คน และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความ

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการก่อสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่งบริเวณริมแม่น้ำน้อยของกรมโยธาธิการและผังเมือง เขตพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สรุปได้ดังนี้

1. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการก่อสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่งบริเวณริมแม่น้ำน้อย เขตพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยาโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.78 ($\bar{X} = 2.78$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการก่อสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่งบริเวณริมแม่น้ำน้อยเขตพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากจำนวน 2 ด้าน อยู่ในระดับปานกลางจำนวน 3 ด้าน และอยู่ในระดับน้อย จำนวน 2 ด้าน โดยเรียงลำดับรายด้านมีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยที่สุด ได้ดังนี้ การมีส่วนร่วมในด้านการร่วมรับผลประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.51 ($\bar{X} = 3.51$) รองลงมา ได้แก่ การมีส่วนร่วมในด้านการริเริ่มโครงการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.45 ($\bar{X} = 3.45$) การมีส่วนร่วมในด้านการวางแผน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.73 ($\bar{X} = 2.73$) การมีส่วนร่วมในด้านการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.69 ($\bar{X} = 2.69$) การมีส่วนร่วมในด้านการตัดสินใจเลือกวิธีการแก้ไข มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.65 ($\bar{X} = 2.65$) การมีส่วนร่วมในด้านการค้นหาสาเหตุของปัญหา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.25 ($\bar{X} = 2.25$) และสุดท้าย ได้แก่ การมีส่วนร่วมในด้านการประเมินผล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.23 ($\bar{X} = 2.23$)

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการก่อสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่งบริเวณริมแม่น้ำน้อยของกรมโยธาธิการและผังเมือง เขตพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

รายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการก่อสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่งบริเวณริมแม่น้ำน้อยเขตพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับปัจจัย	
การมีส่วนร่วมในด้านการริเริ่มโครงการ	\hat{Y}_1	2	3.45	0.89	มาก
การมีส่วนร่วมในด้านการค้นหาสาเหตุของปัญหา	\hat{Y}_2	6	2.25	0.75	น้อย
การมีส่วนร่วมในด้านการตัดสินใจเลือกวิธีการแก้ไข	\hat{Y}_3	5	2.65	0.84	ปานกลาง
การมีส่วนร่วมในด้านการวางแผน	\hat{Y}_4	3	2.73	0.79	ปานกลาง
การมีส่วนร่วมในด้านการปฏิบัติงาน	\hat{Y}_5	4	2.69	0.80	ปานกลาง
การมีส่วนร่วมในด้านการร่วมรับผลประโยชน์	\hat{Y}_6	1	3.51	0.93	มาก
การมีส่วนร่วมในด้านการประเมินผล	\hat{Y}_7	7	2.23	0.74	น้อย
การมีส่วนร่วมของประชาชนฯ โดยรวม \hat{Y}			2.78	0.93	ปานกลาง

2. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการก่อสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่งบริเวณริมแม่น้ำน้อย ของกรมโยธาธิการและผังเมืองเขตพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยาโดยรวม (\hat{Y}) ซึ่งใช้การวิเคราะห์แบบกำหนดตัวแปรเข้าไปในสมการทั้งหมด (Enter Method) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการก่อสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่งบริเวณริมแม่น้ำน้อย ของกรมโยธาธิการและผังเมืองเขตพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยาโดยรวม (\hat{Y}) อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 มีจำนวน 6 ปัจจัย และมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 มีจำนวน 3 ปัจจัย รวมจำนวน 9 ปัจจัย สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ โดยผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการก่อสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่งบริเวณริมแม่น้ำน้อยของกรมโยธาธิการและผังเมืองเขตพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยาโดยรวม มากที่สุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ ปัจจัยความสนใจและห่วงกังวลร่วมกัน (X_{12} Beta = 0.26) คือ เมื่อมีการเปลี่ยนไป 1 หน่วย จะทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการก่อสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่งบริเวณริมแม่น้ำน้อย ของกรมโยธาธิการและผังเมืองเขตพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยาโดยรวม เปลี่ยนแปลงไป 0.26 หน่วยในทิศทางเดียวกัน รองลงมาคือ ปัจจัยการรับรู้ข่าวสาร (X_{16} Beta = 0.23) คือ เมื่อมีการเปลี่ยนไป 1 หน่วย จะทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการก่อสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่งบริเวณริมแม่น้ำน้อย ของกรมโยธาธิการและผังเมืองเขตพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยาโดยรวม เปลี่ยนแปลงไป 0.23 หน่วยในทิศทางเดียวกัน และสุดท้าย คือ ปัจจัยความเดือดร้อนและความไม่พอใจร่วมกัน (X_{13} Beta = 0.17) คือ เมื่อมีการเปลี่ยนไป 1 หน่วย จะทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการก่อสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่งบริเวณริมแม่น้ำน้อย ของกรมโยธาธิการและผังเมืองเขตพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยาโดยรวม เปลี่ยนแปลงไป 0.17 หน่วยในทิศทางเดียวกัน โดยสามารถสร้างสมการถดถอยในรูปแบบคะแนนดิบได้คือ

CHAPTER 3

$$\hat{Y} = 1.07 + (0.08X_2) + (0.08X_5) + (0.09X_6) + (0.10X_9) + (0.24X_{12}) + (0.16X_{13}) + (0.16X_{14}) + (0.13X_{15}) + (0.22X_{16})$$

และสมการถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้ $Z = 0.09X_2 + 0.08X_5 + 0.10X_6 + 0.12X_9 + 0.26X_{12} + 0.17X_{13} + 0.16X_{14} + 0.14X_{15} + 0.23X_{16}$

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการก่อสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่งบริเวณริมแม่น้ำน้อย เขตพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยรวม

Model (X ₁ – X ₁₆)		Coefficients ^a				
		Unstandardized		Standardized	t	Sig.
		b	S.E.	β (Beta)		
Ŷ	Constant	1.07	.22	-	4.67	.00**
การมีส่วนร่วมของประชาชนใน	X ₁	.05	.06	.06	1.37	.17
โครงการก่อสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่ง	X ₂	.08	.03	.09	2.75	.05*
บริเวณริมแม่น้ำน้อยเขตพื้นที่	X ₃	.06	.03	.07	2.84	.06
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยรวม	X ₄	.04	.06	.04	1.64	.09
	X ₅	.08	.04	.08	3.06	.05*
	X ₆	.09	.06	.10	.99	.03*
	X ₇	.02	.04	.06	5.22	.15
	X ₈	.13	.04	.05	2.15	.22
	X ₉	.10	.05	.12	1.89	.01**
	X ₁₀	-.05	.03	-.08	-.67	.27
	X ₁₁	.01	.04	.02	2.12	.19
	X ₁₂	.24	.05	.26	3.66	.00**
	X ₁₃	.16	.04	.17	2.79	.00**
	X ₁₄	.16	.05	.16	3.00	.00**
	X ₁₅	.13	.05	.14	2.16	.00**
	X ₁₆	.22	.05	.23	5.55	.00**

3. ปัญหาอุปสรรคการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการก่อสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่งของกรมโยธาธิการและผังเมือง เขตพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สามารถสรุปประเด็นปัญหาหลักได้ 3 ด้าน ประกอบด้วย

1) ด้านการประชาสัมพันธ์ กล่าวคือ การประชาสัมพันธ์เข้าไม่ถึงประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเท่าที่ควร มีช่องทางการประชาสัมพันธ์ไม่เหมาะสมและครอบคลุมเพียงพอ รวมถึงข้อมูลที่สื่อให้กับประชาชนมีระดับภาษาและวิชาการที่เข้าใจได้ยาก และขาดการสื่อสารแบบสองทาง ทำให้ประชาชนไม่มีช่องทางการติดต่อสื่อสารกับหน่วยงานราชการ

2) ด้านทรัพยากร กล่าวคือ กรมโยธาธิการและผังเมืองมีการจัดสรรงบประมาณที่ไม่ต่อเนื่องไม่เพียงพอในการแก้ปัญหาได้อย่างครอบคลุม อีกทั้งงบประมาณที่จัดสรรมีความล่าช้าไม่ทันต่อปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนอันเกิดมาจากการพังทลายของตลิ่งริมแม่น้ำ รวมถึงเจ้าหน้าที่ที่มีความเชี่ยวชาญในท้องถิ่นมีไม่เพียงพอ ต้องรอเจ้าหน้าที่จากส่วนกลางทำให้เกิดความล่าช้าในการวิเคราะห์แก้ไขปัญหา

3) ด้านส่วนบุคคล กล่าวคือ ประชาชนบางส่วนมีความคุ้นชินกับวิถีชีวิตดั้งเดิมอยู่ร่วมกับปัญหาหรือแก้ไขปัญหาแบบไม่ยั่งยืน จึงไม่ต้องการโครงการก่อสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่งที่สร้างการเปลี่ยนแปลงที่ดีกว่า แต่อาจมีผลกระทบด้านลบระหว่างก่อสร้าง อีกทั้งประชาชนบางกลุ่มมีทัศนคติว่าไม่สามารถเปลี่ยนแปลงหรือเสนอข้อคิดเห็นได้เนื่องจากรูปแบบการแก้ไขปัญหาของกรมโยธาธิการและผังเมืองถูกกำหนดไว้แล้ว โดยคำนึงถึงหลักวิชาการด้านวิศวกรรมและงบประมาณเป็นหลัก ซึ่งอาจไม่ตรงกับความต้องการของประชาชน จึงทำให้หลีกเลี่ยงกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในโครงการก่อสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่ง

4. แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการก่อสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่ง บริเวณริมแม่น้ำน้อยของกรมโยธาธิการและผังเมืองเขตพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยใช้ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยผลักดันจากบุคคลอื่น ปัจจัยที่มาจากส่วนราชการ ปัจจัยความใส่ใจร่วมกันของชุมชน และปัจจัยความตระหนักและการรับรู้ ซึ่งประกอบด้วย

- 1) การปรับระยะเวลากิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในโครงการให้เหมาะสม และใช้ระดับภาษาให้สอดคล้องกับประชาชนที่มีส่วนร่วม เพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ให้เข้าถึงประชาชนส่วนมาก
- 2) สื่อสารกับประชาชนเกี่ยวกับข้อมูลโครงการให้ชัดเจน ครบถ้วน ถูกต้อง และกำหนดคำตอบแทน เช่น ค่าเดินทางให้แก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมการมีส่วนร่วม
- 3) ประสานงานกับผู้นำชุมชนและหน่วยงานท้องถิ่นอย่างใกล้ชิด เพื่อสร้างความมั่นใจเชื่อมั่นให้แก่ผู้นำชุมชน
- 4) กรมโยธาธิการและผังเมืองควรกำหนดนโยบายและแนวทางดำเนินการที่มีความชัดเจน กำหนดแผนการดำเนินงาน และพื้นที่ดำเนินการที่ชัดเจน จัดสรรงบประมาณให้มีความต่อเนื่อง ครอบคลุมปัญหาที่มีความรุนแรง
- 5) สร้างข้อตกลงร่วมกันระหว่างหน่วยงานและประชาชนในการหาแนวแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสม
- 6) มีสื่อหลากหลายช่องทางการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารและให้ความรู้แก่ประชาชนในเรื่องปัญหาการกัดเซาะของตลิ่งริมแม่น้ำและข้อมูลเขื่อนป้องกันตลิ่ง มีการติดตามประเมินผลโครงการที่แล้วเสร็จ เพื่อนำมาพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่สำหรับโครงการต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการก่อสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่งของกรมโยธาธิการและผังเมือง เขตพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยรวม จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการก่อสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่งบริเวณริมแม่น้ำน้อย ของกรมโยธาธิการและผังเมืองเขตพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยรวม อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 มีจำนวน 6 ปัจจัย และมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 มีจำนวน 3 ปัจจัย รวมจำนวน 9 ปัจจัย สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ ซึ่งสามารถอภิปรายผลการวิจัยจำแนกตามตัวแปรที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม ได้ดังนี้

1) ตัวแปรปัจจัยความสนใจและห่วงกังวลร่วมกัน ปัจจัยความเดือดร้อนและความไม่พอใจร่วมกัน และปัจจัยการตกลงร่วมกันที่จะเปลี่ยนแปลงชุมชน เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการก่อสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่งของกรมโยธาธิการและผังเมือง เขตพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะ ความสนใจและห่วงกังวลร่วมกัน ความเดือดร้อนความไม่พอใจร่วมกัน และการตกลงร่วมกันที่จะเปลี่ยนแปลงชุมชน เป็นผลที่เกิดจากการรับรู้ข่าวสาร และการตระหนักรู้ของบุคคลซึ่งอาศัยอยู่ร่วมกันในชุมชน ถึงความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องมีการร่วมกันเปลี่ยนแปลงและพัฒนาชุมชนของตนเอง ซึ่งเมื่อบุคคลได้รับการจัดเกลาและกล่อมเกลาจากสังคมหรือชุมชนให้เกิดการตระหนักรู้ถึงความสำคัญและความจำเป็นดังกล่าวจะส่งผลให้บุคคลเกิดความต้องการที่จะร่วมกันกับสมาชิกคนอื่นๆ ในชุมชน ในการดำเนินการต่างๆ ที่จำเป็นเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงและพัฒนาชุมชน อันมีลักษณะเป็นการตกลงร่วมกันที่จะเปลี่ยนแปลงชุมชนระหว่างสมาชิกในชุมชนด้วยตนเอง

ทั้งนี้ ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุกัญญา บัวลาด (2560, หน้า 174-175) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการขยะมูลฝอยที่มีประสิทธิภาพของประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลท่าสองคอน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม โดยผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการมองเห็นปัญหาขยะมูลฝอยร่วมกันในชุมชน โคนตัวแปรดังกล่าวสามารถร่วมกันพยากรณ์การจัดการขยะมูลฝอยที่มีประสิทธิภาพของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลท่าสองคอน ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Mimm; Srisontisuk and Laohasiriwong (2010, pp. 209-222) ที่ได้ศึกษาถึงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในประเทศพม่า โดยผลการศึกษสามารถสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยมีประสิทธิภาพมากขึ้น เมื่อมีปัจจัยการตระหนักถึงบทบาทและความรับผิดชอบของตนเองที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมูลฝอยในชีวิตประจำวันของประชาชน นอกจากนี้ ผลการวิจัยดังกล่าวยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Harry, Blair, Fisk, Hall and Schaenman (1992, pp. 114-116) ที่ได้เสนอแนวคิดสำหรับการมีส่วนร่วมที่จะพัฒนาครอบครัว กลุ่มละแวกบ้าน ชุมชน และสังคม ให้มีการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ให้เจริญก้าวหน้าขึ้นเกิดจาก

แนวความคิดสำคัญคือ ความสนใจและห่วงกังวลร่วมกัน ความเดือดร้อนความไม่พอใจร่วมกัน โดยตกลงร่วมกันที่จะเปลี่ยนแปลงชุมชนไปในทางที่พึงปรารถนาระหว่างสมาชิกในชุมชน

2) ตัวแปรปัจจัยการรับรู้ข่าวสาร และปัจจัยความตระหนัก เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการก่อสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่งของกรมโยธาธิการและผังเมือง เขตพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะการรับรู้ข่าวสาร และความตระหนัก เป็นปัจจัยที่ส่งผลโดยตรงต่อการตัดสินใจที่จะมีหรือไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะต่างๆ โดยในสถานการณ์หนึ่งๆ บุคคลจะมีการกลั่นกรองเชิงการรับรู้ ผ่านทางการใช้ความรู้ ค่านิยมและทัศนคติของบุคคลและอาจจะมียิ่งกระตุ้นภายนอกเข้ามาเป็นสิ่งที่สร้างแรงจูงใจในการตัดสินใจ นอกจากนี้ทรัพยากรและทักษะที่แต่ละคนมีอยู่รวมทั้งบุคลิกภาพของแต่ละปัจเจกชนก็มีผลต่อการตัดสินใจที่จะมีหรือไม่มีส่วนร่วมเช่นกัน ท้ายที่สุดเมื่อบุคคลตัดสินใจที่จะมีหรือไม่มีส่วนร่วมแล้ว ผลลัพธ์จากการตัดสินใจดังกล่าวจะเป็นข้อมูลย้อนกลับไปเป็นประสบการณ์ต่อการกลั่นกรองเชิงรับรู้ของบุคคล

ทั้งนี้ ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Mimm, Srisontisuk and Laohasirivong (2010, pp. 209-222) ที่ได้ศึกษาถึงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในประเทศพม่า โดยผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนจะมีประสิทธิผลมากขึ้นเมื่อประชาชนเข้าใจ (แทนที่จะรับรู้ปัญหา) ถึงผลกระทบที่เป็นอันตรายของพฤติกรรมและตระหนักถึงบทบาทและความรับผิดชอบของตน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Scavo and Chris (2016, p. 314) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของการรับรู้สื่อที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ของประชาชน โดยผลการวิจัยพบว่า การรับรู้และการตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ในการมีส่วนร่วมจะส่งผลให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะต่างๆ เพื่อตอบสนองการตระหนักรู้ที่เกิดจากอิทธิพลของสื่อต่างๆ นอกจากนี้ ผลการวิจัยดังกล่าวยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปณิณพัฒน์ ฤทธิ์เรืองเดช และคณะ (2560, หน้า 85-87) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนแม่บทการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย โดยพบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจของประชาชนที่เกิดจากการรับรู้ข่าวสารในการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายที่จะส่งผลให้ประชาชนเกิดความตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นของการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย และส่งผลให้ประชาชนเกิดพฤติกรรมเข้าไปมีส่วนร่วมต่อไป

3) ตัวแปรปัจจัยความเกรงใจต่อบุคคลที่เคารพหรือผู้นำ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการก่อสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่งของกรมโยธาธิการและผังเมือง เขตพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะความเกรงใจต่อบุคคลที่เคารพหรือผู้นำ เป็นแรงกระตุ้นภายนอกที่ส่งผลต่อการตัดสินใจที่จะมีหรือไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะต่างๆ โดยในสถานการณ์หนึ่งๆ บุคคลจะมีการกลั่นกรองเชิงการรับรู้ ผ่านทางการใช้ความรู้ ค่านิยม และทัศนคติของบุคคล และอาจจะมียิ่งกระตุ้นภายนอกเข้ามาเป็นสิ่งที่สร้างแรงจูงใจในการตัดสินใจ อีกทั้งบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจนั้น อาจเป็นบุคคลที่ตนเคารพนับถือ หรือมีเกียรติ มีตำแหน่ง มาชักชวนให้

เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในชุมชน เกิดความเกรงใจและตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมการมีส่วนร่วม ทั้งที่อาจจะไม่เต็มใจก็ตาม

ทั้งนี้ ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการศึกษาของ นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527) เกี่ยวกับกลวิธีส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา โดยผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ได้แก่ ความศรัทธาที่มีต่อความเชื่อถือบุคคลสำคัญและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ อีกทั้งความเกรงใจที่มีต่อบุคคลที่เคารพนับถือ หรือมีเกียรติ ตำแหน่ง ซึ่งทำให้ประชาชนเกิดความเกรงใจ และเข้ามีส่วนร่วม ทั้งที่อาจยังไม่มีศรัทธาหรือความเต็มใจที่จะกระทำ นับเป็นการมีส่วนร่วมอย่างไม่เต็มใจ และไม่ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง รวมถึงอำนาจบังคับที่เกิดจากบุคคลที่มีอำนาจเหนือกว่า ทำให้ประชาชนถูกบังคับให้มีส่วนร่วมในการกระทำต่างๆ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อนุภาพ ธีรลาภ (2528) ที่ศึกษาการวิเคราะห์เชิงสมมติฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท : ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี โดยเห็นว่าปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ ความเกรงใจต่อผู้ที่มีสถานภาพสูงกว่า ความต้องการเป็นกลุ่มเป็นพวก ความเชื่อมั่นในตัวผู้นำ ความใกล้ชิดกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ การคำนึงถึงผลประโยชน์ตอบแทน การยอมรับแบบอย่าง ความไม่พอใจต่อสภาพแวดล้อม การยอมรับในอำนาจของรัฐ และฐานะทางเศรษฐกิจ

4) ตัวแปรปัจจัยอายุ และรายได้ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการก่อสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่งของกรมโยธาธิการและผังเมือง เขตพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะ ตัวแปรปัจจัยอายุ และรายได้ เป็นคุณลักษณะทางสังคมของบุคคล ซึ่งจะส่งผลให้บุคคลมีความคิด เจตคติ ความต้องการ ตลอดจนจึงพฤติกรรมต่างๆ รวมถึงพฤติกรรมในการมีส่วนร่วมที่แตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับอายุและรายได้ของบุคคลนั้น เช่น ผู้มีอายุมากจะมีแนวโน้มเข้าร่วมกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ต่างๆ น้อยกว่าผู้มีอายุน้อยหรือคนหนุ่มสาว ในขณะที่ผู้มีรายได้สูงหรือมีความพร้อมด้านเศรษฐกิจดี มีแนวโน้มที่จะเข้าร่วมกิจกรรมสาธารณะประโยชน์มากกว่ากลุ่มผู้มีรายได้น้อยกว่านั่นเอง

ทั้งนี้ ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Orfield (1988, pp. 84-85) เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในมลรัฐ Orlando โดยผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยเพศ และรายได้ เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมบัติ ธำรงธัญวงศ์ (2542, หน้า 335) ที่ได้สรุปรวมบทความของปัจเจกชนต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของบุคคลและประชาชน จากผลการวิจัยของนักวิชาการต่างๆ จำนวนมาก ซึ่งให้เห็นถึงปัจจัยที่ส่งผลเชิงบวกต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของบุคคลในฐานะปัจเจกชนได้ โดยผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยอายุ คือ ผู้ที่มีอายุมากจะเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ทางสังคมน้อยกว่าคนหนุ่มสาว โดยเพศชายมีจิตใจสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมมากกว่าเพศหญิง ซึ่งเป็นกระบวนการขัดเกลาทางสังคมที่ทำให้เพศชายเป็นผู้นำทุกด้าน ส่วนเพศหญิงเป็นผู้ตาม

นอกจากนี้ ผลการวิจัยดังกล่าวยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Kenneth, Stewart and England (1989, pp. 165-166) ที่ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ของประชาชนว่า ปัจจัยสำคัญของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ภาคประชาชนนั้น เกิดจากระดับการศึกษา รายได้ และลักษณะอาชีพของบุคคลนั้นๆ

2. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการก่อสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่งของกรมโยธาธิการและผังเมือง เขตพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยรวมและรายด้าน จากผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการก่อสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่งของกรมโยธาธิการและผังเมือง เขตพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการก่อสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่งบริเวณริมแม่น้ำน้อย เขตพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากจำนวน 2 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 3 ด้าน และอยู่ในระดับน้อย จำนวน 2 ด้าน ทั้งนี้ ผลการวิจัยดังกล่าวเป็นผลมาจากกระบวนการขั้นตอนทางราชการในการดำเนินโครงการก่อสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่งจำเป็นต้องเริ่มต้นจากการแจ้งสภาพปัญหาความเดือดร้อนเกี่ยวกับการพังทลายของตลิ่งริมแม่น้ำ ซึ่งต้องผ่านการประชุมประชาคมของชาวบ้านในพื้นที่ ซึ่งดำเนินการโดยผู้ใหญ่บ้าน หรือผู้นำในท้องถิ่น เป็นการมีส่วนร่วมในการริเริ่มโครงการ ประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อน โดยตรงจากการพังทลายของตลิ่งที่สูญเสียทรัพย์สินที่ดิน จึงยินดีที่จะเข้าร่วมกิจกรรมการมีส่วนร่วมในการริเริ่มโครงการ อีกทั้งประชาชนบางส่วนถูกชักชวนจากผู้นำท้องถิ่นที่มีสถานภาพทางสังคมที่สูงกว่าให้เข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว ส่งผลให้ระดับการมีส่วนร่วมด้านการริเริ่มโครงการ อยู่ในระดับมาก เมื่อโครงการก่อสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่งได้มีการจัดสรรงบประมาณในการดำเนินการตามคำขอของประชาชนแล้ว ขั้นตอนการค้นหาสาเหตุของปัญหา การตัดสินใจเลือกวิธีการแก้ไข และการวางแผนในการดำเนินการนั้น ประชาชนเห็นว่าเป็นเรื่องของราชการและผู้เชี่ยวชาญ ที่อ้างอิงตามหลักวิชาการในการวิเคราะห์ปัญหาและหาแนวทางแก้ไข ส่งผลให้ระดับการมีส่วนร่วมด้านการค้นหาสาเหตุของปัญหา อยู่ในระดับน้อย และการมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจเลือกวิธีการแก้ไข และการวางแผน อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อโครงการก่อสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่งแล้วเสร็จประชาชนในชุมชนจะได้รับประโยชน์ทางตรงและประโยชน์ทางอ้อม ส่งผลให้ระดับการมีส่วนร่วมด้านการร่วมรับประโยชน์ อยู่ในระดับมาก แต่เนื่องจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่มีกระบวนการจัดการในการติดตามประเมินผลที่ชัดเจน มีเพียงหน่วยงานราชการท้องถิ่นทำหน้าที่ดูแลบำรุงรักษาโครงการ จึงส่งผลให้ระดับการมีส่วนร่วมด้านการประเมินผลอยู่ในระดับน้อย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1.1 กรมโยธาธิการและผังเมืองควรส่งเสริมปัจจัยความตระหนักและการรับรู้ ประชาสัมพันธ์ข้อมูลและความรู้เกี่ยวกับการพังทลายของตลิ่งริมแม่น้ำ ไปจนถึงข้อมูลเกี่ยวกับโครงการเขื่อนป้องกันตลิ่งริมแม่น้ำของกรมโยธาธิการและผังเมือง คือ การผลิตสื่ออิเล็กทรอนิกส์วีดิทัศน์ความยาวสั้น เกี่ยวกับข้อมูลหรือเกร็ดความรู้ เช่น

สาเหตุการพังทลายของดั่งริมน้ำ ประเภทการพังทลาย สัญญาณบอกเหตุการณ์พังทลาย ผ่านสื่อวีดิทัศน์รูปแบบภาพเคลื่อนไหว (Animation) เพื่อเพิ่มความเข้าใจอย่างเป็นรูปธรรม ใช้ระดับภาษาที่เข้าใจได้ง่าย เป็นประโยชน์แก่ประชาชนทั่วไปทุกระดับ ทุกวัย เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางที่ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าถึงได้ง่ายผ่านเว็บไซต์ที่ได้รับความนิยมต่างๆ เช่น Facebook Youtube เป็นต้น

1.2 กรมโยธาธิการและผังเมืองควรส่งเสริมปัจจัยความใส่ใจร่วมกันของชุมชน คือ จัดตั้งโครงการอาสาสมัครคนรุ่นใหม่พิทักษ์ดั่งริมน้ำ โดยรับอาสาสมัครจากกลุ่มคนรุ่นใหม่ในชุมชน ซึ่งอาจไม่ใช่ผู้ใหญ่บ้าน หรือเจ้าหน้าที่ภาครัฐ เป็นบุคคลที่มีทัศนคติและแรงกระตุ้นในตัวเองที่ต้องการเปลี่ยนแปลงชุมชนไปในทางที่ดีขึ้น ต้องการพัฒนาชุมชนของตน และแสดงออกเพื่อสร้างแรงกระตุ้นให้คนในชุมชนเกิดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเขื่อนป้องกันดั่ง (Micro Influencer) มีความรู้เบื้องต้นในค้นหาสาเหตุของปัญหาได้ และทำหน้าที่ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้ข้อมูลเบื้องต้นแก่ประชาชนในพื้นที่ และสามารถสอดแทรกความรู้แก่ประชาชนในชุมชนของตนทีละเล็กทีละน้อยอย่างต่อเนื่องเป็นการปลูกฝังความตระหนักรับรู้ของคนในชุมชน มีการจัดสรรงบประมาณค่าตอบแทนหรือเบี้ยเลี้ยงแก่อาสาสมัคร ข้อเสนอแนะดังกล่าวจะช่วยแก้ปัญหาทรัพยากรด้านเจ้าหน้าที่ที่ไม่เพียงพอ อีกทั้งยังช่วยเพิ่มช่องทางการติดต่อกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นการสื่อสารแบบสองทางสามารถรับข้อมูลปัญหาในแต่ละพื้นที่ได้อย่างรวดเร็ว

1.3 สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ควรส่งเสริมปัจจัยการรับรู้ คือ จัดทำช่องทางการสื่อสารผ่านแอปพลิเคชันไลน์ (LINE Application) ประเภทบัญชีสาธารณะ (Line Official Account) ทำหน้าที่แจ้งข่าวสารกิจกรรมต่างๆ แจ้งเตือนกำหนดการที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการเขื่อนป้องกันดั่ง รวมถึงประชาสัมพันธ์สื่อวีดิทัศน์ที่ถูกจัดทำขึ้น ช่วยเพิ่มการรับรู้ให้ประชาชน เป็นการเพิ่มช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายและสามารถเข้าถึงได้สะดวกรวดเร็ว

1.4 สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ควรส่งเสริมปัจจัยความตระหนักรับรู้และปัจจัยความใส่ใจร่วมกันของชุมชน คือ จัดทำคู่มือตรวจสอบดั่งฉบับประชาชน ลักษณะรายการตรวจสอบ (Check List) ให้ง่าย เพื่อให้ประชาชนหรือคนในชุมชนสามารถประเมินความเสี่ยงและความรุนแรงของปัญหาการพังทลายของดั่งริมน้ำได้ในเบื้องต้น เพื่อคัดกรองปัญหาก่อนแจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ลดภาระการแจ้งข้อมูลทีละมากโดยไม่จำเป็น รวมถึงเป็นคู่มือการใช้งานโครงการเขื่อนป้องกันดั่งอย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพเป็นรายการตรวจสอบประเมินโครงการที่แล้วเสร็จ เพื่อสะท้อนความพึงพอใจของประชาชนแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อปรับปรุงการดำเนินงานให้ดีขึ้น ส่งผลให้มีระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการประเมินผลที่มากขึ้น ข้อเสนอแนะดังกล่าวจะช่วยแก้ปัญหาเจ้าหน้าที่ที่ไม่เพียงพอ โดยการลดภาระหน้าที่ในการตรวจสอบปัญหาที่ไม่เข้าเกณฑ์ความรุนแรง อีกทั้งยังสร้างความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อหน่วยงาน ว่ามีการประเมินติดตามโครงการที่แล้วเสร็จเพื่อพัฒนาชุมชนตนเองและชุมชนรอบข้างในอนาคตต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการก่อสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่งของกรมโยธาธิการและผังเมือง ในพื้นที่อื่นๆ หรือในระดับที่ใหญ่ขึ้น เช่น ระดับภาค ระดับลุ่มน้ำ ที่มีลักษณะเป็นโครงข่ายพื้นที่ที่ต่อเนื่องกัน เพื่อนำไปสู่การสร้างตัวแบบในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการก่อสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่งที่สามารถใช้ในวงกว้างขึ้นได้

2.2 ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการก่อสร้างในโครงการก่อสร้างอื่นๆ ของกรมโยธาธิการและผังเมือง ได้แก่ โครงการก่อสร้างระบบป้องกันน้ำท่วมชุมชน โครงการพัฒนาเมือง เพื่อนำไปสู่การสร้างตัวแบบในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการก่อสร้างตามภารกิจของกรมโยธาธิการและผังเมืองได้อย่างครบถ้วน

2.3 ควรมีการศึกษาถึงความสำเร็จหรือผลสัมฤทธิ์ของการนำตัวแบบหรือข้อเสนอแนะในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการก่อสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่งของกรมโยธาธิการและผังเมือง เขตพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยาไปใช้กับพื้นที่อื่นๆ หรือในระดับที่ใหญ่ขึ้น

รายการอ้างอิง

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. (2527). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหิดล.

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และคณะ. (2554). *รายงานการศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: บริษัท เอ.พี.กราฟฟิค ดีไซน์และการพิมพ์ จำกัด.

ปิ่นพัฒน ฤทธิ์เรืองเดช, จำลอง โพธิ์บุญ และจุฑารัตน์ ชมพันธุ์. (2560). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนแม่บทการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย จังหวัดปทุมธานี. *วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์*, 7(1), 85.

ปรัชญา เวสารัชช์. (2528). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมเพื่อพัฒนาชนบท*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.

พิทยา สายหู. (2529). *กลไกของสังคม*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วัชรวิวัฒน์ ศิลปรัตน์. (2561). *ตัวแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสมุทรสาคร*. *วารสารวิทยาการจัดการ*, 6(2), 225-243.

สถาบันพระปกเกล้า. (2544). *เทคนิคการมีส่วนร่วมของประชาชนและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง*. กรุงเทพฯ: สำนักวิจัยและพัฒนาสถาบันพระปกเกล้า.

สมบัติ ชำรงธัญวงศ์. (2542). *การเมือง: แนวความคิดและการพัฒนา* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

- สุกันยา บัวลาด. (2560). *ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการขยะมูลฝอยที่มีประสิทธิภาพของประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลท่าสองคอน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2559). *คู่มือวิทยากร หลักสูตรการฝึกอบรม เสริมสร้างความรู้การออกเสียงประชามติ พ.ศ. 2559*. เอกสารประกอบการเลือกตั้ง: จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาในพื้นที่จังหวัดภาคเหนือ. วันที่ค้นข้อมูล 25 มีนาคม 2564, เข้าถึงได้จาก <http://pr.prd.go.th/org>
- อนุภาพ ธีรลาภ. (2528). *การวิเคราะห์เชิงสมมติฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท : ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี*. วิทยานิพนธ์ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาบริหารรัฐกิจ, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อรทัย ก๊กผล. (2550). *คู่มือพลเมืองยุคใหม่ (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. กรุงเทพฯ: คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.
- อภิญา กังสนารักษ์. (2544). *รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในองค์กรที่มีประสิทธิผลระดับคณะของสถาบันอุดมศึกษา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Amstein, S. R. (1969). A Ladder of Citizen Participation. *Journal of the American Planning Association*, 35(4), 216-224.
- Cohen, J. M., & Uphoff, N. T. (1977). *Rural Development Participation: Concept and Measures for Project Design Implementation and Evolution* Rural Development Committee Center for International Studies. New York: Longman.
- Cronbach, J. L. (1970). *Essentials of Psychological Testing*. New York: Harper and Row.
- Erwin, W. (1976). *Participation Management: Concept, Theory and Implementation*. S.L.: Atlanta State University.
- Harry, H. P., Blair, L., Fisk, D., Hall, J., & Schaenman, P. (1992). *How effective is your Community Service?* (2nd ed.). Washington, D.C.: Urban Institute and International City Management Association.
- Kenneth, M., Stewart, J., & England, R. (1989). *Race, Class, and Education*. Madison: University of Wisconsin.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Koufman, H. F. (1949). Participation Organized Activities in Selected Kentucky Localities. *Agricultural Experiment Station Bulletins*, 4(2), 5-50.
- Likert, R. (1967). *The Method of Constructing and Attitude Scale, Reading in Attitude Theory and Measurement*. New York: Harper & Row.
- Mimm, Z, Srisontisuk, S., & Laohasirivong, W. (2010). Promoting People's Participation in Solid Waste Management in Myanmar. *Research Journal of Environmental Sciences*, 4, 209-222.

ยศวัฒน์ กิจมานะวัฒน์ และปิยากร หวังมหาพร

Orfield, G. (1988). *Gender, Income and Career Inequality Political Participation*. Orlando: Harcourt, Brace & Jovanovich.

Scavo, A., & Chris, S. (2016). *Media Action's Governance Programs and Political Participation*. Massachusetts: Addison-Wesley.